

มหัศจรรย์เรื่องเล่า

“การขอพระราชทานเพลิงศพ”

การขอพระราชทานเพลิงศพ หลายคนอาจไม่รู้ว่ามียกเกณฑ์ในการขออย่างไรกันบ้าง และมีขั้นตอนในการขอพระราชทานเพลิงศพอย่างไรถึงจะถูกต้อง จึงต้องขอความรู้จากผู้รู้..พีศิรินทร์ ถ่ายทอดความรู้ให้เราทราบเพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

การขอพระราชทานเพลิงศพ มี 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการขอพระราชทานเพลิงศพ

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานเพลิงศพ ต้องมีตำแหน่งและชั้นยศ ดังต่อไปนี้

- ✦ พระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป และพระภิกษุ สามเณร เปรียญธรรม 9 ประโยค
- ✦ พระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้น “หม่อมเจ้า” ขึ้นไป
- ✦ ผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์
- ✦ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป
- ✦ ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ชั้นยศร้อยตรี ขึ้นไป
- ✦ พนักงานเทศบาล ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป
- ✦ ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ม.) และ “เบญจมาภรณ์ช้างเผือก” (บ.ช.) ขึ้นไป
- ✦ ผู้มีเกียรติที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “จุลจอมเกล้า” (จ.จ.) หรือ “ตราสืบตระกูล” (ต.จ.) ขึ้นไป
- ✦ ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญ “รัตนาภรณ์” รัชกาลปัจจุบัน
- ✦ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล ที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง
- ✦ รัฐมนตรีที่ถึงแก่อนิจกรรม
- ✦ ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นกรณีพิเศษ

2. หลักเกณฑ์ในการขอพระราชทานเพลิงศพกรณีพิเศษ

ผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณาในการขอพระราชทานเพลิงศพกรณีพิเศษ ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

- ✦ ผู้ที่อยู่ในราชสกุล ชั้นหม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง
- ✦ พระสงฆ์ที่พระราชาคณะพิจารณาขอพระราชทานให้

- ✦ พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูง
- ✦ ผู้ที่ได้รับพระราชเหรียญราชรุจิ เหรียญกล้าหาญ และเหรียญชัยสมรภูมิ
- ✦ ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติเช่น ศิลปินแห่งชาติ นักกีฬาระดับชาติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ อดีตสมาชิกสภาจังหวัด หรืออดีตสมาชิกสภาเทศบาล
- ✦ ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ เช่น บริจาคเพื่อการกุศล คิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า 300,000 บาท
- ✦ บิดา มารดาของข้าราชการผู้ใหญ่ระดับ 6 ขึ้นไป
- ✦ บิดา มารดาของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ตริตาภรณ์ช้างเผือก” (ต.ช.) ขึ้นไป
- ✦ บิดา มารดาของพระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป
- ✦ บิดา มารดาของข้าราชการทหาร ตำรวจ ตั้งแต่ระดับพันโท นาวาโท นาวาอากาศโท และพันตำรวจโท ขึ้นไป

ขั้นตอนในการขอพระราชทานเพลิงศพ

1. การขอพระราชทานเพลิงศพ เจ้าภาพหรือทายาทผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพ จะต้องทำหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงเจ้าสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม โดยระบุ

- ✦ ชื่อ ตำแหน่ง ชั้น ยศ ของผู้ถึงแก่กรรม
- ✦ ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด
- ✦ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อะไรบ้าง
- ✦ มีความประสงค์จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพอย่างไรบ้าง
- ✦ ระบุวัน เวลา สถานที่ที่จะฌาปนกิจ

2. การขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ เจ้าภาพหรือทายาท ผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพกรณีพิเศษ ต้องทำหนังสือถึงเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

- ✦ ชื่อ-สกุล และประวัติโดยย่อของผู้ถึงแก่กรรม
- ✦ ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด
- ✦ ระบุคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ หรือคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ
- ✦ ระบุ วัน เวลา สถานที่ที่จะฌาปนกิจ

เอกสารประกอบการขอพระราชทานเพลิงศพเพลิงศพผู้มีคุณพิเศษ

- ✦ ใบมรณบัตรของผู้ถึงแก่กรรม
- ✦ ทะเบียนบ้านของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม
- ✦ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม
- ✦ หนังสือรับรองจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ใบอนุโมทนาบัตร ใบประกาศเหรียญกล้าหาญ หรือเหรียญชัยสมรภูมิ ทั้งนี้ ต้องนำเอกสารต้นฉบับและนำเสนอแนบมาพร้อมกับหนังสือด้วย

หมายเหตุ บุคคลผู้ทำลาหยศพตนเองไม่พระราชทานเพลิงศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศ

เอกสารประกอบการขอพระราชทานเพลิงศพ

- ✦ สำเนาใบมรณะบัตร จำนวน 2 ฉบับ
- ✦ สำเนาประกาศการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้ตายในราชกิจจานุเบกษา หรือสำเนาประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้ตาย จำนวน 2 ฉบับ
- ✦ สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรข้าราชการบำนาญ หรือบัตรประชาชนของผู้ตาย จำนวน 2 ฉบับ
- ✦ สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรประชาชนของผู้ขอ จำนวน 2 ฉบับ
- ✦ สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอจำนวน 2 ฉบับ
- ✦ สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ตาย 2 ฉบับ

ทั้งนี้ ข้าราชการบำนาญหรือข้าราชการประจำที่ถึงแก่กรรมให้แสดงความจำนง พร้อมเอกสารดังกล่าวประกอบการยื่นเรื่องขอพระราชทานเพลิงศพได้ที่หน่วยงานต้นสังกัด

3. ๓๑๓๑๖๑เพื่อเตรียมการพระราชทานเพลิงศพ

ในการขอพระราชทานเพลิงศพ ทั้งตามเกณฑ์ที่ได้รับพระราชทานและกรณีพิเศษนั้นจะต้องไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวันเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ พระราชพิธี-ฉัตรมงคล (และตามประเพณีนิยมไม่มีการเผาศพในวันศุกร์)

ระเบียบการขอรับหีบเพลิงพระราชทาน

เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ขอพระราชทานเพลิงศพจำนวนมาก เลขานุการพระราชวังได้มีบัญชาว่าเพลิงที่พระราชทานไปเผาศพ ณ วัดที่อยู่ห่างจากพระบรมมหาราชวัง นอกรัศมี 50 กิโลเมตร ให้จัดเป็นหีบเพลิงพระราชทานมอบเจ้าภาพเชิญไปดำเนินการเอง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังไปปฏิบัติ ดังนั้น กองพระราชพิธีจึงได้กำหนดระเบียบการขอรับหีบเพลิงพระราชทาน ดังนี้

- ✦ ให้เจ้าภาพศพไปติดต่อขอรับหีบเพลิงพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
- ✦ กรณีที่เจ้าภาพไม่สามารถไปรับหีบพระราชทานด้วยตนเองจะมอบให้ผู้อื่นไปรับแทนก็ได้

โดยนำต้นเรื่อง หนังสือมอบฉันทะ และสำเนาบัตรประจำตัวผู้แทน ไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่

- ✦ เจ้าภาพหรือผู้แทนควรไปรับหีบเพลิงก่อนกำหนดวันพระราชทานเพลิงอย่างน้อย 3 วัน

- ✦ ผู้ที่มารับหีบเพลิงควรแต่งกายสุภาพ
- ✦ ให้รับหีบเพลิงพระราชทานที่โต๊ะหมู่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์

หมายเหตุ

- ✦ การติดต่อขอพระราชทานเพลิงศพที่ได้ตามเกณฑ์ และกรณีพิเศษ ซึ่งไม่มีเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ในกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และต่างจังหวัด เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น **ยกเว้น** กรณีเขตปริมณฑล 50 กิโลเมตร เจ้าภาพจะต้องจัดรถรับ - ส่ง เจ้าหน้าที่เชิญเพลิง
- ✦ เลขานุการพระราชวังมีคำสั่งห้ามเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังไปปฏิบัติโดยเด็ดขาด ดังนั้น เจ้าภาพจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการหีบเพลิงพระราชทานเอง
- ✦ ห้ามเปิด หรือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีในการพระราชทานเพลิงศพ เมื่อเจ้าภาพเชิญหีบพระราชทานไปถึงมณฑลพิธี

การปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีมโหรีเพลงพระราชนิพนธ์

สำหรับกรณีที่มีการขอพระราชทานเพลงศพ แต่ศพอยู่ต่างจังหวัด (ห่างจากสำนักพระราชวังเกิน 50 กิโลเมตร) นั้น เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเจ้าภาพแล้วแต่กรณี ได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักพระราชวังแล้ว หากศพนั้นอยู่ในเกณฑ์ ทางสำนักพระราชวังจะมีหมายรับสั่งแจ้งให้เจ้าภาพศพทราบ เพื่อให้เจ้าภาพหรือผู้แทนไปขอรับหีบเพลิงพระราชนิพนธ์ที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เมื่อได้รับแล้วต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

✦ เชิญหีบเพลิงพระราชนิพนธ์ ไปวางไว้ที่ศาลากลางจังหวัด อำเภอ หรือหน่วยงานราชการที่สังกัดในท้องที่ หรือที่บ้านแล้วแต่กรณี ควรมิพานรองรับหีบเพลิงพระราชนิพนธ์นั้นด้วย

✦ เมื่อถึงกำหนดวันพระราชทานเพลิงศพ ให้ทางเจ้าภาพจัดหาเจ้าหน้าที่ หรือญาติที่เป็นข้าราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกขั้ว เพื่อเชิญหีบศพพระราชนิพนธ์พร้อมด้วยพานรอง (หนึ่งหีบต่อหนึ่งคน) ไปยังเมรุที่จะประกอบพิธี และก่อนที่จะเชิญขึ้นตั้งบนเมรุนั้น ควรให้ศพขึ้นตั้งบนเมรุเรียบร้อยก่อน แล้วจึงเชิญพานหีบเพลิงพระราชนิพนธ์ไปตั้งไว้ด้านศีรษะศพ (บนโต๊ะที่ตั้งหีบเพลิงจะต้องมีผ้าปูให้เรียบร้อย และห้ามมิให้นำสิ่งหนึ่งสิ่งใดวางร่วมอยู่ด้วยเป็นอันขาด) เมื่อเชิญเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชิญค้ำบิเศคารศพหนึ่งครั้งแล้วจึงลงจากเมรุ

✦ ขณะที่เชิญหีบเพลิงพระราชนิพนธ์ไปนั้น ต้องระมัดระวังกิริยามารยาทโดยสำรวม โดยไม่ต้องทำความเคารพผู้ใด และไม่ต้องเชิญ หีบเพลิงพระราชนิพนธ์เดินตามหลังผู้หนึ่งผู้ใดเป็นอันขาด

✦ ผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพ ทั้งประชาชน ข้าราชการ และพนักงานลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ควรแต่งกายเครื่องแบบไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีลูกหลานหรือญาติรวมทั้งผู้ที่เคารพนับถือผู้วายชนม์ และยังนับว่าเป็นการถวายพระเกียรติ

✦ ผู้ที่ตั้งแถวรอรับหีบเพลิงพระราชนิพนธ์เดินทางไปสู่เมรุควรเป็นเจ้าภาพงาน การแต่งกายควรแต่งกายเครื่องแบบไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีที่เป็นการแต่งกายปกติขาวไว้ทุกข์

✦ ระหว่างเจ้าหน้าที่ เชิญหีบเพลิงพระราชนิพนธ์เดินไปสู่เมรุนั้น ประชาชนที่มาร่วมงานควรนั่งอยู่ในความสงบโดยมิต้องยืนขึ้นไม่ต้องทำความเคารพและไม่มีกรบประเลงเพลงอย่างใดทั้งสิ้น เพราะยังไม่ถึงขั้นตอนของพิธีการเจ้าหน้าที่ผู้เชิญก็มีใช้ผู้แทนพระองค์ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

✦ เมื่อถึงกำหนดเวลาพระราชทานเพลิง ให้เจ้าภาพเชิญแขกที่มาในงานที่มีอาวุโสสูงสุด ขึ้นเป็นประธานจุดเพลิง

ประธานในพิธีจุดเพลิงที่อาวุธสูงสุดนั้น หมายถึง อาวุโสทั้งในด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งนี้ หากมีพระราชวงศ์ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไปหรือราชสกุล ที่มีเกียรติในราชการ ซึ่งศพหรือทายาทอยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ที่เคารพนับถือแล้วสมควรเชิญบุคคลนั้นเป็นประธาน

✦ ในกรณีที่มีการอ่านหมายรับสั่ง ประวัตินผู้วายชนม์สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ควรอ่านตามลำดับดังนี้

- หมายรับสั่ง แสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ
- ประวัตินผู้วายชนม์ เพื่อประกาศเกียรติคุณ
- สำนึกพระมหากษัตริย์คุณ หมายถึง เหตุ การอ่านหมายรับสั่ง ประวัตินผู้วายชนม์ สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณนั้น เป็นขั้นตอนที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม ส่วนการลงท้ายสามารถอ่านชื่อบุคคลผู้เป็นทายาททั้งหมด หรือจะออกชื่อแต่เจ้าภาพก็ย่อมกระทำได้

ขั้นตอนการพระราชทานเพลิง (หีบเพลิง)

- ✦ ผู้เป็นประธานเปิดหีบเพลิง
- ✦ หยิบเทียนชนวนมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้เชิญถือไว้
- ✦ หยิบกล่องไม้ขีดไฟจุดเทียนชนวน รอจนเทียนลูกใหม่ติดแล้ว
- ✦ ผู้เป็นประธานถวายบังคม (ไหว้) ไปที่หน้าหีบเพลิงที่วางอยู่ หยิบธูป ดอกไม้จันทน์ เทียนจุดไฟหลวงจากเทียนชนวน แล้วจึงวางไว้ใต้กลางฐานตั้งหีบศพ เป็นอันเสร็จพิธี

